

NOUȚĂȚI PRIVIND EDUCAȚIA DIN ROMÂNIA

Întâlnirile anuale de la Vârșeț (ajunse aproape la un sfert de veac) se desfășoară sub umbrela, devenită slogan a „copiilor supradotați” și „a creativității”. E un pretext de a stimula interesul operatorilor educaționali din diferite sisteme de învățământ de a se pronunța asupra chestiunilor care ar conduce la îmbunătățirea educației tinerilor și a societăților publice. În acest an (2013), voi exprima câteva opinii despre politica educațională din România și despre modul de aplicare a acesteia în sistemul nostru național de învățământ.

1. Sistemul de învățământ din România

În țara mea, Legea Educației Naționale a fost adoptată la începutul anului 2011, vrând să fie “modernă”, “europeană” și vizând să formeze prin educație “*infrastructura mentală a societății românești*”². La ce se referă sintagma “infrastructura mentală”?

- Prin educarea populației, a cetățenilor se asigură educația pentru a fi deopotrivă aparținători comunității românești și celei europene (pornind de la statutul României de țară membră a Uniunii Europene); membrii societății trebuie să dobândească mentalitatea de a fi acceptată în formula “competitivitate înaltă”, altfel spus, să ne comparăm cu noi înșine, și deopotrivă cu cetățenii altor țări din spațiul economico-social european.
- Schimbarea “infrastructurii mentale a societății românești” se bazează pe reprezentarea idealului educational al Școlii românești: “*dezvoltarea liberă, integrată și armonioasă a individualității umane, formarea personalității autonome și asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, dezvoltarea spiritului antreprenorial, participarea activă în societate, incluziunea socială și angajarea pe piața muncii*”³. Formulată foarte extins și incoerent, idealul educațional indică profilul de personalitate pe care Școala românească îl are ca atribuții să-l realizeze pentru populația încredințată spre educație sistematică și instituționalizată. Mai citez din Legea Educației naționale: “*educația și formarea profesională a copiilor, tinerilor și adulților au ca finalitate principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblu multifuncțional și transferabil de cunoștințe, deprinderi/abilități și aptitudini necesare*” pentru dezvoltare personală, integrare socială, participarea la o economie

¹ Prof. univ. dr., Universitatea Aurel Vlaicu Arad, România; e-mail: rectorat@uav.ro

² Legea Educației Naționale din România, www.edu.ro.

³ Ibidem.

dinamică, formarea unei concepții de viață, respectarea drepturilor fundamentale ale omului și asemenea responsabilități față de valorile moral-civice”, reproduse din Legea Educației Naționale, pentru a identifica mijloacele prin care se ajunge la formarea ”infrastructurii mentale a societății românești”.

Învățământul românesc este obligatoriu și general până la vârsta de 16 ani, coincidând cu zece clase (preșcolare, primare și gimnaziale); cuprinde apoi învățământul liceal, universitar – cu acceptarea de către toate universitățile a Convenției de la Bologna – și postuniversitar, ca proces de educație permanentă. Sintetic, sistemul național de învățământ din România are următoarea structură:

1. Educația timpurie (0-6 ani) cu două nivele: antepreșcolar (0-3 ani) și preșcolar (3-6 ani);
2. Învățământ primar (6-11 ani);
3. Învățământ secundar (11-18 ani), care are două nivele: inferior (gimnazial) și superior (liceal), clasa a X – a – XII –a;
4. Învățământ profesional;
5. Învățământ terțiar nonuniversitar (postliceal);
6. Învățământ superior universitar: licență (3 ani), master (2 ani), doctorat (3 ani).

2. Dificultăți în implementare

Utilizez cuvântul “dificultăți” spre a atrage atenția asupra distanței dintre intenții și realizare, adică între cerințele misionare ale învățământului românesc și rezultatele vizibile în urma prestației didactice din școli. La ce mă refer? Există mari probleme ale educației tinetelui, observând, bunăoară, configurația societății românești prin prisma calității, “infrastructurii mentale” a acesteia. Dificultățile care creează ”mari probleme ale educației” țin de următoarele:

1. Lipsa de unitate în aderența la prevederile legii, determinată de oscilația decidenților. Structura sistemului de învățământ anual aduce schimbări de denumiri (ex: învățământ secundar inferior), dar mai ales de trecere a unor clase în alte categorii instituționale. Fosta “grupă pregătitoare” de la grădiniță trece la școala primară cu numele de “clasă pregătitoare” sau, cum bizar se mai utilizează clasa zero. Aceasta va fi urmată de coborârea clasei a IX-a actual liceală la învățământul secundar inferior (gimnaziu). Artificiile structurale nu au fost pregătite cum se cuvine (cadre didactice, locații, mobilier, informarea părinților), astfel că au generat rețineri, obiecții, neimplicare. Nu lipsește nici o băjbăială a miniștrilor responsabili cu educația care lasă libertate să solicite sprijin “opțiunilor părinților”.

2. Formele de evaluare a parcursului elevilor sunt diverse utilizându-se în examenul național de bacalaureat, recent “problemă socială” în ultimii ani prin procentul foarte redus de promovabilitate. Dacă până în urmă cu patru ani, absolvenții învățământului liceal promovau bacalaureatul cu medii mari și în procente apropiate de 100%, în ultima perioadă dacă promovează 50%, cu medii mici, existând licee fără nici un promovat. A crescut exigența la supraveghere

(inclusive cu camera video) la corectarea tezelor și la exigența sporită în apreciere. Sub presiunea “nemulțumirilor”, decidenții au introdus (contrar legii) bacalaureat diferențiat cu nivel de exigență (tip A și tip B), inaplicabil din pricina opțiunii absolvenților în exclusivitate spre bacalaureat tip A.

3. Pierderea sistematică a încrederii în instituțiile școlare, din cauza degradării mediului educațional (violența, violuri, superficialitate) și a iluziilor conștiente pe diminuarea calității. În ciuda presiunii politice pentru asigurarea unor locații de învățare civilizate și confortabile, educația nu dă semne de satisfacție. Slaba pregătire metodică și pedagogică a cadrelor didactice duce la incompetența acestora de a fi riguroși, exigenți și obiectivi cu elevii.

4. Învățarea e ruptă de educație, nici măcar atât cât educația are o dimensiune comportamentală etică. Documentele curriculare (plan de învățământ și programe școlare) nu vizează efectiv educația, ci instrucția. Lipsa unui exercițiu coerent de educație nu permite tinerilor să se integreze într-un mediu social civilizată, iar gesturile comportamentale dezirabile sunt mai de grabă intuitive (bazate pe bun simț) decât cultivate sistematic.

5. Fiind atâtă vreme concesionată, școala are o înclinație pronunțată pentru a fi îngăduitoare. Nu mai are presiune pentru schimbare, mușamalizează eșecurile, se complăce în mediocritate, inclusiv într-o condiție socială modestă. În relație cu societatea, școala nu-și regăsește utilitatea, decât cea funcționărească, adică de a oferi diplome în bună parte devalorizate. Integrarea socială și profesională a tinerilor are nevoie de ajustări și modelări.

3. Soluții la schimbarea statutului educației

Verdictul pesimist legat de situația actuală a educației dedus din considerațiile de mai sus nu a avut intenția de a descuraja, ci de a căuta soluții pentru o perspectivă pozitivă. În ceea ce înțelegeau experții prin “cetatea educativă” sau societatea care educă⁴, principiul educațional de bază este școala.

Școala are nevoie de o strategie inovativă coerentă, nu atât la nivel structural, cât la nivel funcțional. Modelul industrial de citire a eficienței reale, identificat pe calitatea “produselor” rezultate, a fost preluat de pedagogia americană și a generat o școală programatică și capabilă să gestioneze conștientul și conștiința civică a învățăceilor.

În construcția (și reconstrucția) strategiei inovaționale un rol preponderant ar trebui să-l aibă pedagogii. Sinceritatea în educație e calitatea de bază în funcționarea sistemului.

Modelul industrial se bazează pe relația dintre centre și deopotrivă, în sensul în care decizia politică se bazează pe experimente, pe legătura dintre centre și instituțiile școlare, generând un proiect de educație cere să răspundă nevoilor prezente ale societății. De ce se separă educația de alți factori ai dezvoltării sociale? De ce nu se observă educația omului sub o perspectivă globală a personalității: cerința intelectuală, afectivă, fizică, satisfăcută în muncă, timp liber, viață familială și culturală, activitate publică și psihică?

Nici măcar școala nu-și îndeplinește menirea atribuită de “unic mijloc de educație”, în pedagogie are mari dificultăți de a sugera o cale de trecere de la definiții la aplicarea lor: “cunoștințele noastre în legătură cu metodele de învățământ și aplicabilitatea lor sunt încă superficiale și fragmentare”

Oamenii școlii au de reconstruit o unică stare de spirit, pe baza convingerii societății că instituțiile de învățământ nu dețin monopolul educației, iar impactul școlii are nevoie de o substanțială atenuare. Dar responsabilitatea pentru ceea ce ține de educație – ca reflex a cunoașterii sistematizate – nu poate trece de pe un umăr pe celălalt. La un moment dat va fi nevoie ca școala să devină un pilon simbol al societății pentru alcătuirea unei personalități integrale, sub toate potențialele manifestări ale acesteia. Este vorba de educație familială, civică, fizică, timp liber, relații profesionale, satisfacții diverse etc. Atunci școala nu va fi percepută elitist, ci va fi integrată în devenirea complexă a societății, contribuind la formarea și dezvoltarea omului potrivit pentru fiecare tip de comunitate. De altă parte, o politică amplă regionalizată de coeziune educațională ar induce o discriminare școlară. Care sunt segmentele structurale (cele legate de tradiție și cultură), frecventare a implementării unui învățământ coerent de coeziune educațională la nivel de Europă? Câte țări europene atestă sisteme de învățământ cu finalități disfuncționale?

4. Misiunea învățământului superior

Ca în orice țară, învățământul superior are menirea de a forma elite, bazându-se, ca misiune pe LEN, într-un capitol special care reglementează structura, funcțiile, angajarea și funcționarea “*instituțiilor de învățământ superior sau universitar*”. Câteva convenții merită a fi accentuate: beneficiază de acreditare, sunt apolitice și fără discriminări, au autonomie universitară, sunt organizații nonprofit și de interes public.

Misiunea universităților este de “a transfera cunoștințe către societate” prin formare inițială și continua și de a genera cunoașterea “prin cercetare științifică”. Structural, instituțiile de învățământ superior au următoarele componente: facultăți, departamente, institute, centre sau laboratoare, unități de promovare etc. Programele de studii universitare sunt bazate pe domenii fiind aranjate pe trei niveluri: licență, master și doctorat.

Universitatea Aurel Vlaicu din Arad, ca instituție de învățământ superior de stat are o tradiție de 40 de ani și dispune de un bogat patrimoniu de la spații de învățământ (5 locații) la săli de sport, laboratoare, centre de cercetare, spații de căminizare restaurate ulterior etc. Are nouă facultăți cu 32 de programe de studii, la nivel de licență, masterat și doctorat: Facultatea de Științe Economice, Facultatea de Științe Umaniste și Sociale, Facultatea de Design, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Facultatea de Științe Exacte, Facultatea de Educație Fizică și Sport, Facultatea de Inginerie Alimentară, Turism și Protecția Mediului, Facultatea de inginerie, Facultatea de științe ale Educației, psihologie și Asistență Socială. Fiecare Program de licență acreditat dispune de programe de masterat, iar în domeniul filologiei și teologiei, Universitatea are Școală doctorală. În cadrul tuturor facultăților și la nivelul programelor de studii există o medie de 10000 de studenți și peste 400 de

posturi didactice. Dispune de “grad ridicat de încredere”, iar programele de studii sunt acreditate, organizând examene de finalizare a studiilor și eliberând documente oficiale sub formă de diplome de licență, disertație, precum și doctorat (Există două școli doctorale, în domeniul filologiei și teologiei). Studenții beneficiază de un contract de studii, care le garantează oportunități, cum ar fi burse naționale și mobilități studenților, cazare, masă, activități extracurriculare, tabere studențești, asocieri în liga studenților și protecție în spațiul universitar. Totodată studenții utilizează întreaga bază materială a universității, pentru documentare, cercetare și valorificare a potențialului lor intelectual, creativ și abilitar. Ca principiu, se promovează modelul “universității centrate pe student”, bazate pe Codul drepturilor și obligațiilor studenților.

Am ținut să fac precizări legate de configurația actuală a învățământului din țara mea, spre a oferi o imagine comparativă cu structura învățământului din țările vecine și europene. Mai mult însănătoșirea “infrastructurii mentale a societății” ține de calitatea orientării educaționale și științifice promovată de învățământul superior. Marile probleme în lume evocă reflexe problematice asupra educației din țara noastră. Globalitatea acționează după principiul vaselor comunicante, în care aspectele pozitive orientate se răsfâng asupra tuturor, iar cele negative deopotrivă. Împreună, vom contribui la construcția de mentalități capabile să asigure o bună conviețuire publică și o echilibrată bunăstare socială. Credem că soluții se află și în brațele puternice ale educației.

Bibliografie

- *Legea Educației Naționale*, Document Oficial al României, 179, nr. 18 , 10. ian 2011, p.1-63.
- Mihuț Lizica, *O istorie trăită: 40 de ani de învățământ superior la Arad*, Editura palimpsest, București, 2011.
- Jean Thomas, *Marile probleme ale educației în lume*, EPP, BUC., 1977, p.90.

Lizica MIHUȚ, Ph.D.,⁴
University “Aurel Vlaicu” Arad
rectorat@uav.ro

NOVELTIES ON EDUCATION IN ROMANIA

The Annual Meetings in Vrsec (which reached almost a quarter of a century) are conducted on the topic of „gifted children” and „creativity, which became also a slogan. They are a good excuse to stimulate the educational operators` interest from different educational systems to debate on the issues that would lead to an improvement in teenagers` and public societies` education. This year (2013) I will express some opinions on the educational policy in Romanian and on the way it is applied in our national educational system.

Key words: educational system, Aurel Vlaicu University of Arad, educational crisis.

⁴ e-mail: rectorat@uav.ro